

Xarkovdayam... Xarkov, şəhər qeyri-adi parkları, abidələri, binaları, muzeyləri, kilsələri olan, küləkli, cökə qoxulu bir şəhərdir. Hardasa mənə köhnə Bakını xatırladır. Hər səfərimdə bu şəhəri daha çox sevirem.

Xarkov şəhərindəki ən gözəl muzeylərdən biri Xarkov Ədəbiyyat Muzeyidir. Muzeyin yaranma ideyası hələ 1930-cu ilin əvvəllərində olub. O zamanlar muzey Vasili Ellan-Blakitnov adına ədəbiyyatçıların evində olmasını düşünmüşlər. Lakin həmin dövrlərdə Sovet İttifaqında kütləvi repressiya başladı. Və bu ideya elə ideya olaraq qaldı. Və beləliklə, Xarkovda Ədəbiyyat muzeyi 1988-ci ildə inadkar xarkovlu təşəbbüskarların təkidi nəticəsində həmin bu Frunze küçəsi 6 ünvanında yerləşən malikanədə açıldı.

Əvvəla onu deyim ki, Muzeydə qeyri-adi ab-hava var. Bura elə bil həm ədəbiyyat, həm tarix muzeyi, həm təhsil mərkəzi, həm də fəlsəfə ocağıdır. Çünki sadaladıqlarımın hamısı bu qə-

müxtəlif yerlərdə yaşamışdır. Ümumiyyətlə, həyatını bir yerdə keçirməmiş daim səfərlərdə olmuşdur. İlk otaq onun doğuluşu, ailəsi, təhsiliyə bağlı eksponatlardan ibarətdir. Bir divar döşəmədən tavana kimi Skovoradinin nəhəng rəsmidir. İkinci otaqda şagirdi Mixail Kovolevskinin dövrümüzə qədər min əziyyətlə gətirib çıxartdığı əlyazmaları, kitabları, müxtəlif yazıları yer alıb. Divarlarında meyvə ağaclarının əsrarəngiz rəsmləri üzərində Skovoradının fəlsəfi düşüncələrindən ibarət sitatlar yazılıb. Hər bir sitat, hər bir rəsm insan düşüncəsində yeni bir fikir dünyası açır, desəm yanlışmaram. Onun əsas fəlsəfi fikrini əks etdirən "Fəvvarəli otaq" xüsusilə maraqlıdır. Otağın tən ortasında simvolik fəvvarə qurulmuş, "suyun" üstündə Bibliyadan müxtəlif sitatlar yazılmışdır. Skovoradının fikrincə, insan xoşbəxtliyi fəvvarəyə bənzəyir. Allah insana xoşbəxt olmağın ona lazım olan qədrini verir. Sanki fəvvarə

lardan müəyyən parçaları tamaşaya qoyur, bölüşür, nisbətən böyüklərə oxuduqları əsərləri müzakirə edirlər. Muzeyin işçisi - dərnek rəhbəri uşaqlara mütaliədə istiqamətləndirir, hər birinin yaş dövrünə uyğun kitabları oxumağı təklif

Muzeydə mütəmədi olaraq musiqili ədəbi görüşlər, tədbirlər, müxtəlif kitab təqdimatları, poeziya gecələri, ustad dərsləri keçirilir. Yeni kitablar oxuculara təqdim olunur, oxunulmuş əsərlər müzakirə və tənqid olunur.

“Dünya məni tutmaq istədi, amma tuta bilmədi”

Xarkov Ədəbiyyat Muzeyindən reportaj

dim, gözəl divarların arasında var.

Muzeydə ən maraqlısı dahi Ukrayna və rus səyyah-filosofu, şair, şərq slavyan mədəniyyətinə böyük töhfələr vermiş pedaqoq, mütəfəkkir Qriqori Savviç Skovorodanın (1722-1794) həyat və yaradıcılığı, xidmətləri, səyahətlərinə interaktiv ekskursiyadır. Q.Skovoroda rus dini fəlsəfəsinin banisi hesab olunur. Əsərləri bir sıra rus mütəfəkkirlərinin düşüncələrinə, xüsusilə də, Vladimir Ernə (1882-1917) təsir etmişdir. Burda həmsöhbətim muzeyin elmi işçi Tatyana Trofimenko oldu. Bakıdan gəldiyimi bilib mənə muzey haqqında məlumat verdi.

Muzeyin birinci mərtəbəsində ardıcıl olaraq bir neçə otaq Q.Skovorodanın ömrü yolunu əks etdirir. Otaqları gəzdikcə, traktatları, poeziyası, həyatını öyrəndikcə, Skovoroda üçün xoşbəxt və azad olmaq anlayışlarının nə demək olduğunu, "iki natura" və "üç dünya" metaforalarına hansı fikirlərini yüklədiyini anlamaq olur. Dəhlizdə - ilk otağın girişində Skovorodadan belə bir sitat var: "Dünya məni tutmaq istədi, amma tuta bilmədi!" O, bütün ömrünü səyahətlərdə keçirmiş, bir çox elmlərə yiyələnmiş, dini, fəlsəfəni dərinləndirən öyrənmişdir. Səhsiz-hesabsız şagirdləri olmuş,

suyunun dolduğu qab insanın xoşbəxtliyi üçün lazım olan qədrini simvolizə edir. İnsan tamahı, daha çox əldə etmək, daha çox ləl-cəvahirata yiyələnmək arzusu, dolub qablardan daşan fəvvarə suyunun artığı kimi bir şeydir. Və bu otaq, bütün otaqları - bütün keçirdiyi ömrü yolunu keçəndən sonra onun cənnətə çatmasının simvolik görünüşüdür. Otağın divarları bədii ədəbiyyatdan cənnət süjetlərini xatırladan rəsmlərlə bəzənmişdir. Ümumiyyətlə, otağın aurası adamın ürəyində qaribə bir rahatlıq gətirir. Sanki insanın keçirdiyi ömrü yolunun sonunda çatacağı rahatlığı - cənnəti göstərir. Burda nəfəs də bir ayrı cür alınır. Otağın döşəməsindən tavanına kimi səadət bərq vurur.

Muzeydə uşaqlarda kitabla maraqlı olmaq, onlarda mütaliə vərdişləri yaratmaq və ümumiyyətlə, ədəbiyyata sevgi aşılamaq üçün xüsusi "Uşaq otağı" var. Otaq müasir uşaqların tənqidi rünyə, dünya görüşünə, müasir tələblərə cavab verən, internet və uşaq ədəbiyyatının ən gözəl nümunələri ilə zəngindir. Deyim ki, otaq elə bil göyqurşağıdır. O qədər gözəl, o qədər rəngarəngdir ki...

Burda yaradılmış dərnekələrə məktəblilər həvəslə gəlir, oxuduqları nağıl-

edir. Bundan başqa, burda "sehrli torba" adlı əyləncəli oyun var. Hər dəfə bir uşaq həmin torbada olan kitablardan birini çıxarır, uşaqlar həmin həftə məhz o kitabı oxuyur və növbəti dərsdə müəllimlə birlikdə müzakirə edirlər. Qonaq olduğum üçün uşaqlar məndən kitab çıxarmağımı xahiş etdilər. Özümə də maraqlıydı, görəsən, hansı kitab çıxacaq. Bu, Uşaq Bibliyası oldu. Əlavə olaraq, slayd-ekskursiyalar da keçirilir. Deyədim, həddindən artıq maraqlıdır. Uşaqlara qoşulub "Alisa möcüzələr aləmində" əsərinin illüstrasiyalarını izlədim, daha sonra müzakirə etdik. Bu məşğələlər uşaqlarda ədəbiyyata, kitabla sevgi yaratmaq üçün çox gözəl vasitələrdir.

Muzeyin ikinci mərtəbəsinə ekskursiya zamanı 1920-30-cu illərdə Xarkovda yaradıcılıqla məşğul olmuş yazıçıları, ədəbi üslubları, mühiti əks etdirən foto-şəkillər, əsərlər, kitablar var. Burdakı eksponatlardan həmin illərdə yazılmış şeirləri də analiz etmək mümkündür. Dəhliz boyu Ukraynada və dünyada eyni dövrdə paralel parlayan ədəbiyyat nümayəndələrinin fotoları var.

Önümüzdə açılan digər bir otaq repressiya olunmuş Ukrayna şairlərinə həsr olunmuşdur. Burda müəlliflərin fotoları, əsərləri, onlar haqqında məlumatlar var. Elə bircə bu məkanda beş dəqiqə vaxt keçirməklə Ukrayna ədəbiyyatının repressiya dövrünü canlıca görə öyrənmək olar.

Digər bir otaq "Qonaq otağı"dır. Ukrayna və dünya ədəbiyyatının nadir inciləri, yüzlərlə dəyərli kitab rəflərdə düzülüb. Şairlərin 30-cu illərdə görüşlər zamanı oturduğu divan, masa, müxtəlif əşyalar bu otaqdadır. Onlar təkcə eksponat kimi baxmaq üçün deyil, indi də qonaqlar görülür zamanı onlardan istifadə edirlər. Burda ən maraqlı eksponat köhnə "lampa" televizorun çıxarılmış ekran yerinə düzülmüş kitablarıdır. Bu, kitabların televiziyaya qalib gələcəyinin simvolik göstəricisidir. Otağın bir divarında müxtəlif ölkələrdən gələn yazıçıların avtoqrafı var.

Muzeyin həyatında "açıq kitabxana" da var. Açıq havada talvar altında skamyalar düzülüb. Vitrinlərin altında klassik və çağdaş dövrün ən populyar əsərləri var. Kim istəsə oturma ocağına bilsin. Təkcə muzeyin ziyarətçiləri yox, yoldan ötənlər də.

Xarkov ədəbiyyat muzeyindən xoş təəssüratlarla ayrıldım. Yolunuz buralara düşsə, mütəlak Frunze küçəsi 6 ünvanındakı bu gözəl cənnətməkana - ədəbiyyat və fəlsəfə dünyasına baş çəkin. Əminəm ki, burdan siz də mənim kimi üreyinizin hansısa küncündə qaribə bir işiqlə ayrılacaqsınız.

Hazırladı:
Xanım Aydın

